Pohde
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue

Asiantuntijakuuleminen

Eduskunnan tarkastusvaliokunta 2.12.2025

Asia: K 18/2025 vp Valtiontalouden tarkastusviraston vuosikertomus eduskunnalle 2025

Tarkastuskertomus koskien nuorten mielenterveys- ja päihdepalveluita hyvinvointialueilla. Palvelujen saatavuus, saavutettavuus ja yhteensovittaminen 15/2024

Toimialuejohtaja Leena Mämmi-Laukka

Raportin keskeiset havainnot Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen näkökulmasta

Pohde
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue

Palveluiden laatu ja saatavuus

- Nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelujen saatavuudessa, saavutettavuudessa ja yhteensovittamisessa on merkittäviä alueellisia eroja.
- Palvelujen saatavuus ja laatu vaihtelevat alueen sisällä ja verrattuna muihin hyvinvointialueisiin.
- Alueella ei ole erillisiä nuorten päihdepalveluja; tarjolla olevat yleiset avopäihdepalvelut eivät vastaa alaikäisten ja varhaisaikuisten tarpeisiin.
- Ikärajaukset ja palvelujen kohdentuminen eivät perustu nuoruusiän kehitystä koskevaan lääketieteelliseen tietoon.
- Palvelujen integraatiossa on todettu merkittäviä puutteita.

Käyntimäärät ja hoitoon pääsy

- Perustason mielenterveyspalvelujen käyntimäärät 13–17-vuotiailla ovat selvästi alle kansallisen keskiarvon.
- Nuorisopsykiatrian erikoissairaanhoidon hoitoon pääsyn mediaaniaika (5/2024) on selvästi pidempi kuin useimmilla muilla alueilla.
- Yli 90 vuorokautta hoitoa odottaneita nuoria oli heinäkuussa 2024 eniten kaikista hyvinvointialueista.

Ostopalvelujen käyttö ja integraatio

- Ostopalvelujen käyttö on yleistä erityisesti lääkäripalveluissa, mutta se heikentää hoidon jatkuvuutta ja palvelun laatua.
- Palvelujen integraatio ja hoitoketjut ovat vielä keskeneräisiä.
- Siirtymissä nuorten palveluista aikuisten palveluihin sekä perustasolta erikoissairaanhoitoon ja takaisin on riski hoidon katkeamiseen.

Tiedolla johtamisen ja seurannan haasteet

- Alueella on useita järjestelmiä ja laaja organisaatio, mikä vaikeuttaa tiedolla johtamista.
- Seurantatiedon puutteet heikentävät palvelujen vaikuttavuuden arviointia ja kehittämistä.

Suositukset Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueelle

Pohde
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue

- Palveluvalikoiman ja ikärajojen yhdenmukaistaminen sekä lääketieteelliseen näkemykseen perustuvat ikärajat.
- Ostopalvelujen käytössä tulee varmistaa hoidon jatkuvuus, laatu ja kustannusvaikuttavuus.
- Hoitoketjujen ja palveluketjujen rakentaminen sekä siirtymien sujuvoittaminen nuorten ja aikuisten palvelujen välillä.
- Tietojärjestelmien ja kirjauskäytäntöjen kehittäminen, jotta palveluista ja hoidon porrastuksesta saadaan riittävästi seurantatietoa.
- Hoitotakuun yhdenmukainen tulkinta ja seuranta.

Pohde
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue

Toimenpiteet

- Kehittämistarpeet tunnistettu heti hyvinvointialueen käynnistyessä ja uudistustyö aloitettu systemaattisesti. Toimintaa vahvistettu valtionavustuksilla, hankerahoituksilla ja Suomen Kestävän Kasvun rahoituksella.
- Kehittämistyön painopisteinä on varhainen tuki, alueellisten erojen kaventaminen, saavutettavuus, laatu sekä monialainen ja digitaalinen yhteistyö.
- Haasteina ovat palvelujen pirstaleisuus, osaamisen vaihtelu, henkilöstön saatavuusongelmat ja pitkät välimatkat.
- Seurantaa vaikeuttaa hajanainen tietojärjestelmärakenne, jota uudistetaan parhaillaan.
- Suositusten toimeenpano on käynnissä, jonojen purkuun on panostettu, mutta vaikutukset näkyvät hitaasti ja yhdenvertaisuus sekä vaikuttavuus vaativat jatkokehittämistä.

Esimerkkejä kehittämistyöstä ja tuloksista

Pohde
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue

- 1,4 M€ lisämääräraha psykiatrian jonojen purkuun ja perustason vahvistamiseen.
- Terapiatakuu lain mukaisesti käytössä, P-SYTAn koordinaatiovastuu
- Alle 23 -vuotiaiden mt-käynnit lisääntyneet → jonot lyhentyneet; lokakuussa 2025 yli 90 vrk jonottaneita 32 (alle 23-v). Myös lastensuojelun asiakasmäärät ovat vähentyneet.
- Jononpurkua myös perusterveydenhuollossa ja toisella asteella; hoidon tarpeen arviointi ja ohjaus vahvistuneet sekä uudistettu ohjautumisen prosesseja ja tiimimalleja.
- Psykiatripula haastaa ostopalveluiden vähentämistä → palvelut kilpailutettu, mikä edesauttaa ostopalveluiden valvontaa ja laadunvarmistusta
- Henkilöstön saatavuushaasteisiin tehty useampia eri toimenpiteitä, lääkäreitä ja psykologeja on saatu hieman enemmän rekrytoitua
- Perhekeskustoiminta laajennettu kaikkiin kuntiin; arviointi- ja palveluketjuja yhtenäistetty, monialaisuutta vahvistettu.
- Nuorten päihdepalveluiden kehittämishanke on käynnissä

Pohde
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue

Leena Mämmi-Laukka

Toimialuejohtaja

Perhe- ja sosiaalipalvelut, OYS psykiatria

Leena.mammi-laukka@pohde.fi

p. 050 3950 339